

VIII. TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT

Viloyatning tashqi savdo aylanmasi 2021 yilning yanvar-sentabr oylarida 659,4 mln.AQSH dollarini yoki o'tgan yilning shu davriga nisbatan 109,6 foizni, shu jumladan, eksport 226,0 mln.AQSH dollarini, o'tgan yilga nisbatan 128,5 foizni, import 433,4 mln.AQSH dollarini, o'tgan yilga nisbatan 101,9 foizni tashkil etdi.

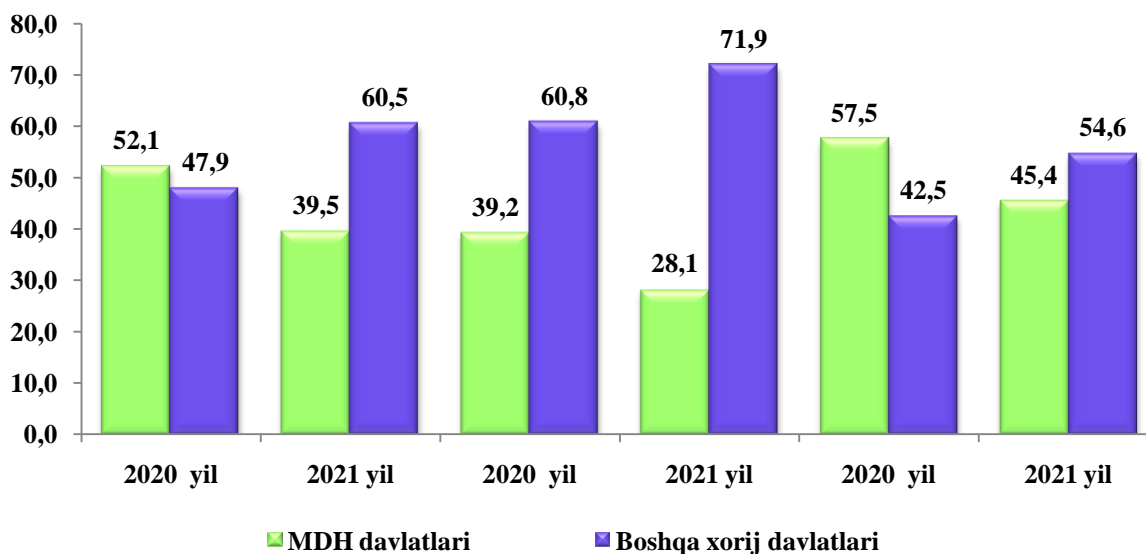
Tashqi savdo saldosini minus 207,5 mln. AQSH dollari, shu jumladan MDH davlatlari bilan minus 133,1 mln. AQSH dollari va boshqa davlatlar bilan minus 74,4 mln. AQSH dollari tashkil etdi.

2021 yil yanvar-sentabr oylarida MDH va boshqa davlatlar kesimida viloyatning tashqi savdo aylanmasi (ming AQSH dollari)

	yanvar-sentabr		2020yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda
	2020 yil	2021 yil	
Tashqi savdo aylanmasi	601,3	659,4	109,6
MDH mamlakatlari	313,5	260,3	83,0
boshqa xorij mamlakatlari	287,8	399,1	138,7
Eksport	175,8	226,0	128,5
MDH mamlakatlari	69,0	63,6	92,2
boshqa xorij mamlakatlari	106,8	162,4	152,1
Import	425,5	433,4	101,9
MDH mamlakatlari	244,5	196,7	80,4
boshqa xorij mamlakatlari	181,0	236,7	130,8
Saldo	-249,7	-207,4	x
MDH mamlakatlari	-175,5	-133,1	x
boshqa xorij mamlakatlari	-74,2	-74,3	x

So‘ngi yillarda hukumatimiz tomonidan sanoat tuzilmasini diversifikatsiya qilishni, eksportni qo‘llab – quvvatlash, import o‘rnini bosuvchi tovar va mahsulotlarni ishlab chiqarishni yanada oshirilishi natijasida eksport tarkibida sezilarli o‘zgarishga erishildi. Jumladan, xom-ashyo eksportidan, qo‘shilgan qiymati yuqori, hamda sarmoya talab tovarlar eksportiga yo‘naltirilgan tashqi savdo amalga oshirilmoqda.

2021 yil yanvar-sentabr oylarida viloyat tashqi savdo aylanmasida MDH va boshqa davlatlarning ulushi

Viloyatimiz rezedentlari tomonidan amalga oshirilgan tashqi savdo operatsiyalarida asosiy ulushlarni Osiyo (67,3 foiz), Yevropa (32,0 foiz) davlatlari egallamoqda va ularning umumiy savdo aylanmasidagi ulushi 99,3 foizni tashkil etmoqda.

Buxoro viloyatining 2021 yil yanvar-sentabr oylarida tashqi savdo aylanmasidagi ulushining 39,5 foizi MDH davlatlariga to‘g‘ri keladi qolgan, 60,5 foizi boshqa davlatlar hissasiga to‘g‘ri keladi. Bu ko‘rsatkichlar 2020 yilda mos ravishda 52,1 foizi MDH davlatlariga to‘g‘ri kelgan bo‘lsa, qolgan 47,9 foizi boshqa davlatlar hissasiga to‘g‘ri keldi. Buxoro viloyatining MDH davlatlari bilan olib borilgan tashqi savdo aylanmasi 2021 yil yanvar-sentabr oylariga 260,3 mln. AQSH dollari tashkil qilgan bo‘lsa, o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 17,0 foiz kamayish kuzatilgan. Shundan eksport 7,8 foizga va import 19,6 foizga kamaygan.

Dunyodagi mamlakatlar orasida eksportda xamkor davlatlar Eron, Rossiya, Xitoy, Turkiya, Afg‘oniston hisoblanib, ularning jami eksportdagi ulushi 79,1 foizni tashkil qiladi, importda esa xamkor davlatlar Turkmaniston, Xitoy, Germaniya, Turkiya, Rossiya davlatlari hisoblanadi va ularning ulushi 74,4 foizni tashkil qiladi.

MDH davlatlari orasida tashqi savdo aylanmasida asosiy xamkorlar Turkmaniston, Rossiya, Qozog‘iston, Tojikiston va Ukraina davlatlari hisoblanib, ularning jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 95,5 foizni tashkil qildi. Boshqa davlatlar orasida esa Eron, Xitoy, Turkiya, Germaniya, Italiya, Afg‘oniston, Koreya Respublikasi, davlatlarining ulushi 87,2 foizni tashkil qildi.

Tashqi savdo aylanmasida nisbatan katta ulushga ega bo‘lgan davlatlar

(2021 yil yanvar–sentabr)

(mln. AQSH dollari)

	<i>Eksport</i>	<i>Import</i>	<i>Tovar aylanmasidagi ulushi, foizda</i>
Turkmaniston	4,8	100,7	16,0
Rossiya	41,7	62,2	15,8
Eron Islom Respublikasi	79,1	20,9	15,2
Xitoy Xalq Respublikasi	28,7	62,7	13,9
Turkiya	21,1	50,1	10,8
Germaniya	1,1	46,7	7,2
Qozog‘iston	5,8	20,1	3,9
Italiya	0,9	14,9	2,4
Koreya Respublikasi	0,5	12,6	2,0
Afg‘oniston	8,2	0,6	1,3
Tojikiston	4,8	3,7	1,3
Ispaniya	-	7,4	1,1
Latviya	4,9	0,4	0,8

Viloyatning 2021 yil yanvar-sentabr oylarida tashqi savdoda eng asosiy hamkor davlatlari Turkmaniston (16,0 foiz), Rossiya (15,8 foiz), Eron (15,2 foiz), Xitoy (13,9 foiz) hisoblanib, ularning jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushi (60,9 foiz)ni tashkil qiladi.

MDH mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasi

(ming AQSH dollari)

	<i>Ekspart</i>		<i>Import</i>	
	<i>yanvar-sentabr</i>		<i>yanvar-sentabr</i>	
	<i>2020 yil</i>	<i>2021 yil</i>	<i>2020 yil</i>	<i>2021 yil</i>
Jami	69 044,1	63 629,3	244 506,2	196 693,9

shu jumladan:

Turkmaniston	4 098,2	4 844,7	68 444,0	100 675,3
Rossiya	24 124,1	41 751,3	144 795,6	62 179,6
Qozog'iston	9 981,7	5 776,8	22 871,1	20 145,7
Tojikiston	8 922,3	4 815,4	46,5	3 720,0
Ukraina	2 248,5	1 575,9	2 729,2	3 181,9
Qirg'iziston	18 669,4	3 222,0	260,8	877,2
Belarus	336,2	474,1	3 171,3	3175,1
Ozarbayjon	663,5	849,1	1 872,7	2 681,6
Armaniston	-	286,4	-	-
Moldova	-	33,1	314,0	57,5

Viloyatning eksport tarkibida barcha tovarlar va xizmatlar guruhlarini bo'yicha o'sishi kuzatilmoqda. Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari eksporti o'tgan yilning shu davriga nisbatan 91,0 foizga oshgan va sanoat tovarlari 38,6 foizga o'sgan.

Import tarkibining umumiy hajmidan 29,4 foizni mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar va 36,5 foizini mashinalar va transport asbob-uskunalar tashkil qiladi.

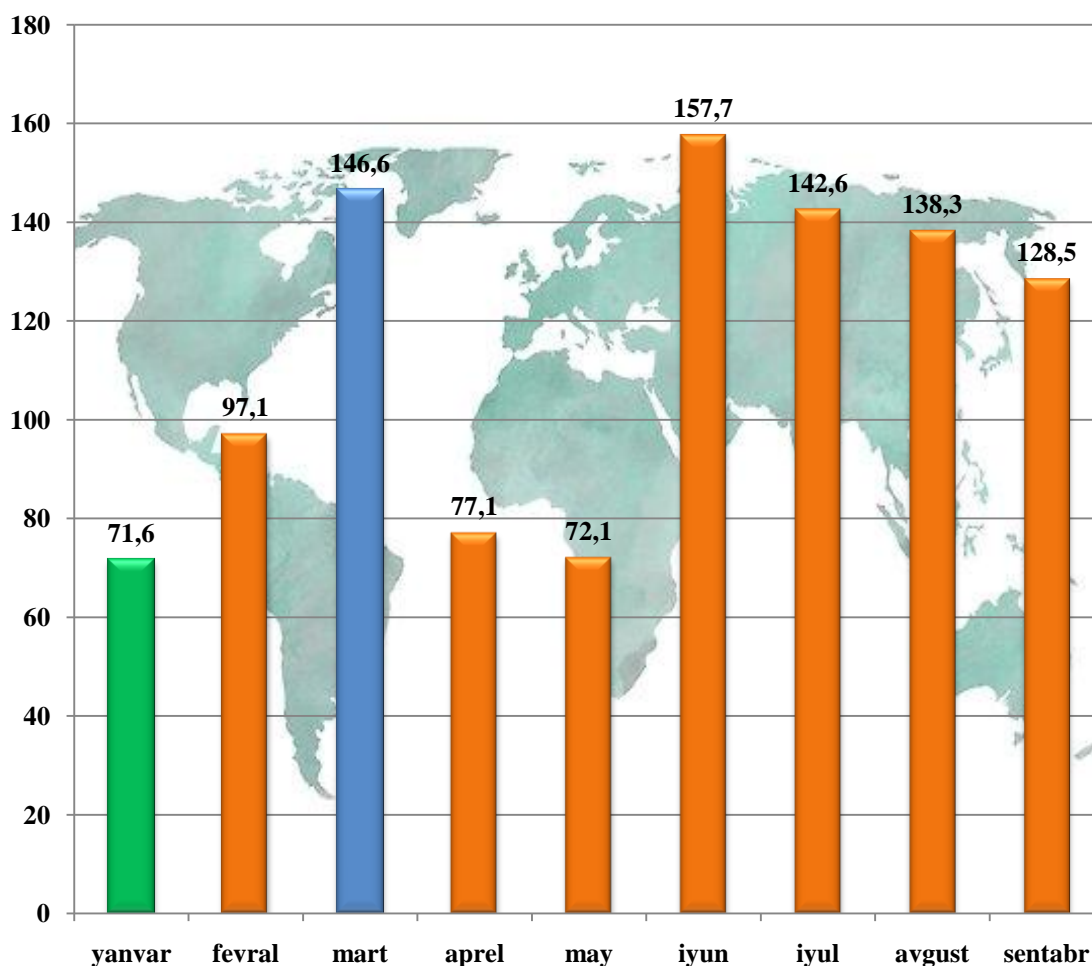
2021 yil yanvar-sentabr oylarida eksport-import tarkibi

	<i>Eksport va importning umumiy hajmidagi ulushi, foizda</i>		<i>Hajmidagi o'zgarish, foizda</i>
	<i>2020 yil</i>	<i>2021 yil</i>	<i>2020 yil yanvar- sentabrga nisbatan, foizda</i>
Eksport tarkibi	100,0	100,0	128,5
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	10,0	9,8	126,8
Ichimliklar va tamaki	0,6	0,5	93,9
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	29,8	44,3	191,0
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	14,3	5,9	53,1
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	2,1	-	-
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	1,3	0,7	71,7
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	29,5	31,8	138,6
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	0,1	0,1	96,2
Turli xil tayyor buyumlar	8,1	1,0	15,0
Xizmatlar	4,2	5,9	181,0
Import tarkibi	100,0	100,0	101,9
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	3,5	5,0	142,8
Ichimliklar va tamaki	-	0,1	2,1 m.
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	3,8	3,5	95,8
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	41,3	29,4	72,5
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	0,1	0,3	2,5 m.
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	9,5	9,1	97,7
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	8,1	10,5	132,8
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	23,2	36,5	159,8
Turli xil tayyor buyumlar	10,4	5,6	55,4
Xizmatlar	0,1	-	-

Viloyatimizda tashqi savdoni qo'llab-quvvatlash hamda MDH davlatlari bilan ushbu sohadagi hamkorlikni yanada mustahkamlash bo'yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar natijasida 2021 yil yanvar-sentabr oylarida tashqi savdo aylanmasida MDH davlatlarining ulushi 39,5 foizni tashkil etib, hamda tashqi savdo aylanmasi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 83,0 foizni tashkil etdi.

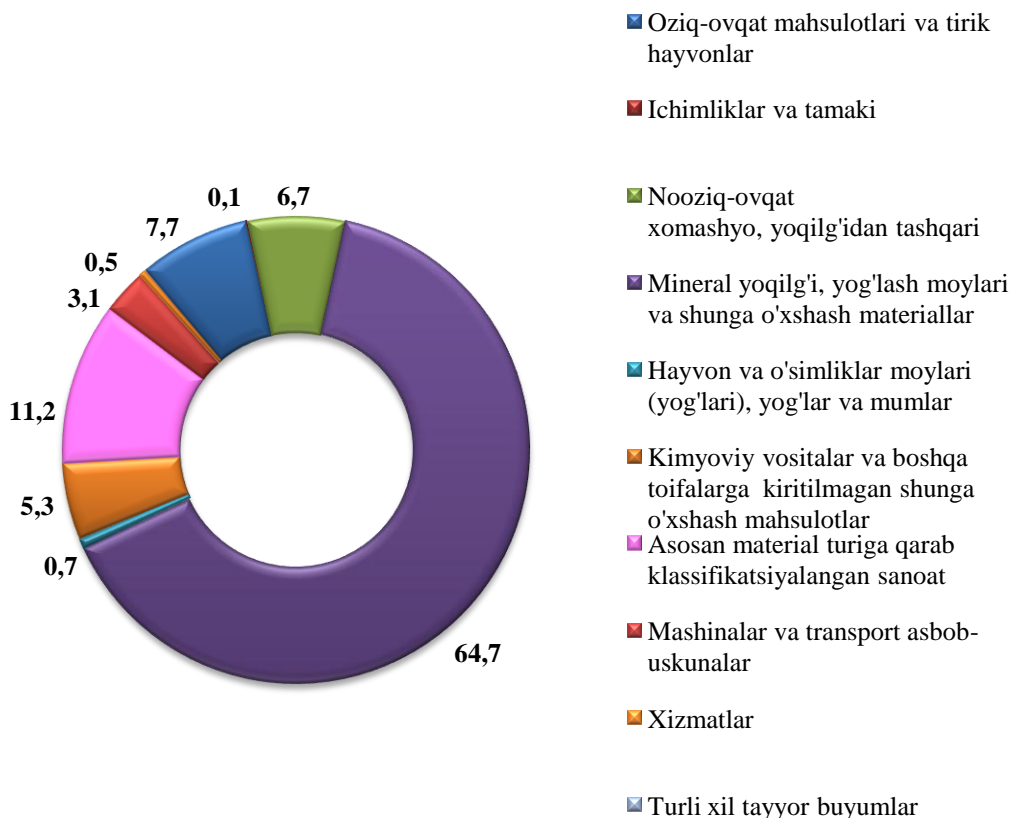
Boshqa xorijiy davlatlarning viloyatimiz tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 2020 yil yanvar- sentabr oylarida 47,9 foizni tashkil qilgan bo'lsa, joriy yilning ushbu davrida esa tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 60,5 foizga etdi. O'tgan yilning mos davriga nisbatan 12,6 oizga ko'paydi.

Tovar va xizmatlar eksportining o'sish sur'atlari dinamikasi
(2021 yil; o'tgan yilga nisbatan, foiz)

2021 yil yanvar-sentabr oylarida eksport qilingan tovarlar va xizmatlar tarkibining tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, tovarlar va xizmatlar tarkibida o'tgan yilning shu davriga nisbatan sezilarli o'zgarishlar qayd etildi.

2021 yil yanvar-sentabr oylarida MDH amalga oshirilgan eksport tarkibi
(jamiga nisbatan foizda)

Xizmatlar eksporti hajmi 13,3 mln.AQSH dollarini yoki eksport hajmining 5,9 foizni tashkil etib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 81,0 foizga ko'payganligi kuzatildi. Xizmatlar eksporti tarkibining asosiy ulushi transport xizmatlari, turizm xizmatlari, telekommunikatsiya, kompyuter va axborot xizmatlari hamda moliyaviy xizmatlar hissasiga to'g'ri keladi.

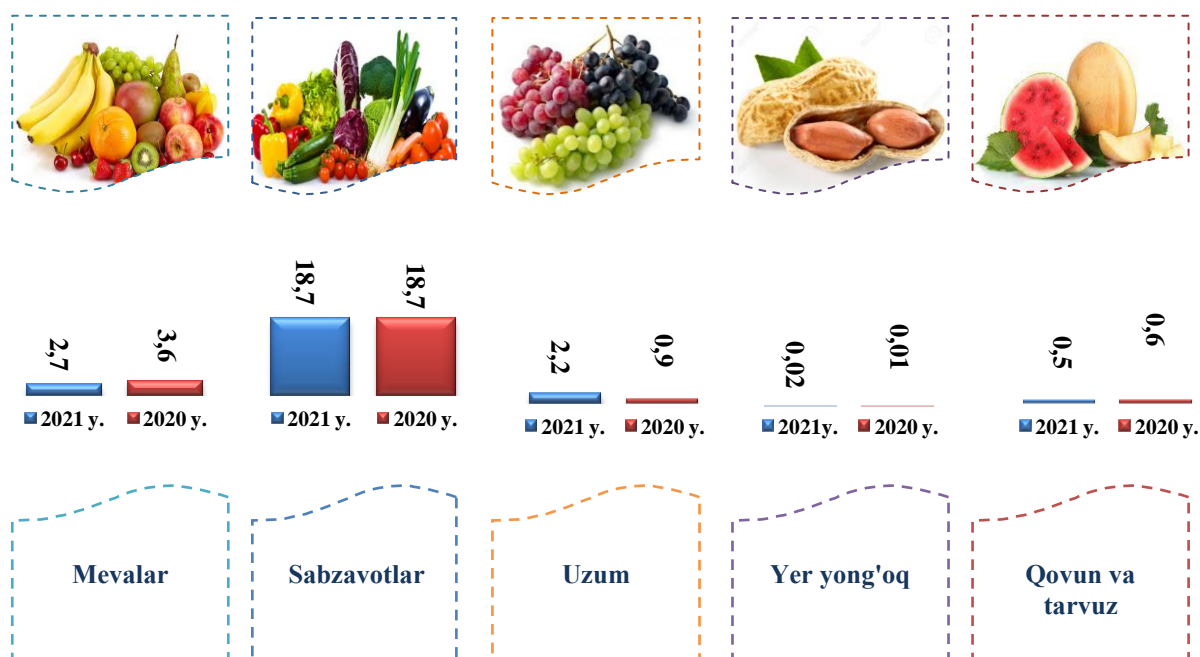
Meva-sabzavot mahsulotlari eksporti

2021 yil yanvar-sentabr oylarida jami 24,0 ming tonnadan ziyod meva-sabzavot mahsulotlari 13,1 mln.AQSH dollariga eksport qilindi (16,8 foiz) o'sgan. Meva-sabzavot mahsulotlarining eksport tarkibiga qaralsa, 2021 yil yanvar-sentabr oylarida 18,7 ming tonna sabzavotlar 9,9 mln.AQSH dollariga eksport qilingan.

Shuningdek, 5,3 ming tonna meva va rezavorlar 3,2 mln.AQSH dollariga eksport qilingan bo'lib, eksport hajmi o'tgan yilning mos davriga nisbatan 1,3 mln.AQSH dollariga kamaygan.

Shuni aytib o'tish joizki, mamlakatimizda eksport salohiyatini kengaytirish, yangi bozorlarni o'zlashtirish natijasida meva-sabzavot mahsulotlari, uzum, poliz, dukkakli ekinlar, shuningdek, quritilgan sabzavot va mevalarni eksport qilish hajmi oshib bormoqda. Jumladan, 2021 yilning yanvar-sentabr oylarida meva-rezavorlar hamda sabzavotlar eksport hajmi 13,1 mln.AQSH dollariga etdi (o'tgan yilning mos davriga nisbatan 16,8 foizga ko'paygan).

Meva-sabzavot mahsulotlarining tarkibi yanvar-sentabr oylari (ming t.)

Viloyatda etishtirilgan meva va sabzavot mahsulotlarining asosiy bozorlari eksport geografiyasi

Davlat nomi	2020 yil yanvar-sentabr			2021 yil yanvar-sentabr		
	ming tonna	mln AQSH dollari	ulushi, foiz	ming tonna	mln AQSH dollari	ulushi, foiz
Qozog'iston	15,9	7,1	63,4	13,2	5,3	40,5
Rossiya	2,1	1,1	9,8	6,2	3,5	26,7
Xitoy	1,1	0,8	7,1	3,5	3,0	22,9
Afg'oniston	3,8	0,8	7,1	0,9	0,9	6,9
Boshqa davlatlar	1,9	1,4	12,5	0,2	0,4	3,0

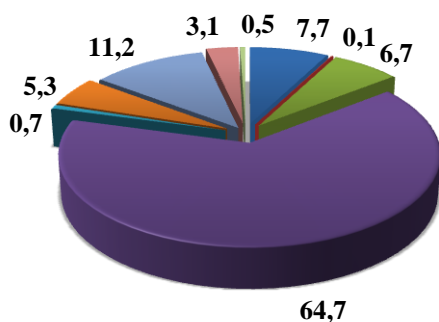
Joriy yil yanvar-sentabr oylarida import hajmi 433,4 mln.AQSH dollariga (o'sish sur'ati 101,9 foiz) teng bo'ldi. Import tarkibida eng katta ulush mashinalar va transport asbob-uskunalar (36,5 foiz), mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar (29,4 foiz) va sanoat tovarlari (10,5 foiz) guruhlariga to'g'ri keladi.

Import tarkibi
(2021 yil yanvar-sentabr)

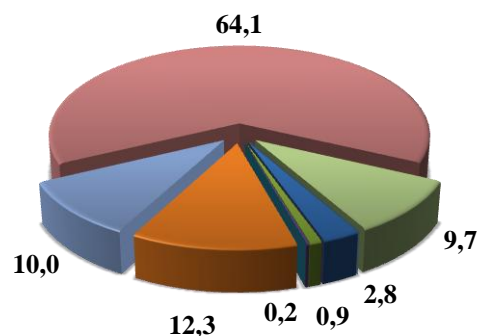
	<i>Mln.AQSH doll.</i>	<i>2020 yil yanvar– sentabrga nisbatan, foizda</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>
Import	433,4	101,9	100,0
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	21,6	142,8	5,0
Ichimliklar va tamaki	0,3	2,1 m.	0,1
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	15,3	95,8	3,5
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	127,6	72,5	29,4
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	1,3	2,5 m.	0,3
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	39,6	97,7	9,1
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	45,6	132,8	10,5
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	157,7	159,8	36,5
Turli xil tayyor buyumlar	24,4	55,4	5,6

2021 yil yanvar-sentabr oylarida MDH va boshqa xorij davlatlari bilan amalga oshirilgan import tarkibi, (foizda)

MDH davlatlari

Boshqa xorij davlatlari

- Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar
- Ichimliklar va tamaki
- Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari
- Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar
- Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar
- Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar
- Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat
- Mashinalar va transport asbob-uskunalar
- Turli xil tayyor buyumlar
- Xizmatlar
- Boshqalar

**MDH va boshqa davlatlar bilan amalga oshirilgan import tarkibi
(2021 yil yanvar-sentabr)**

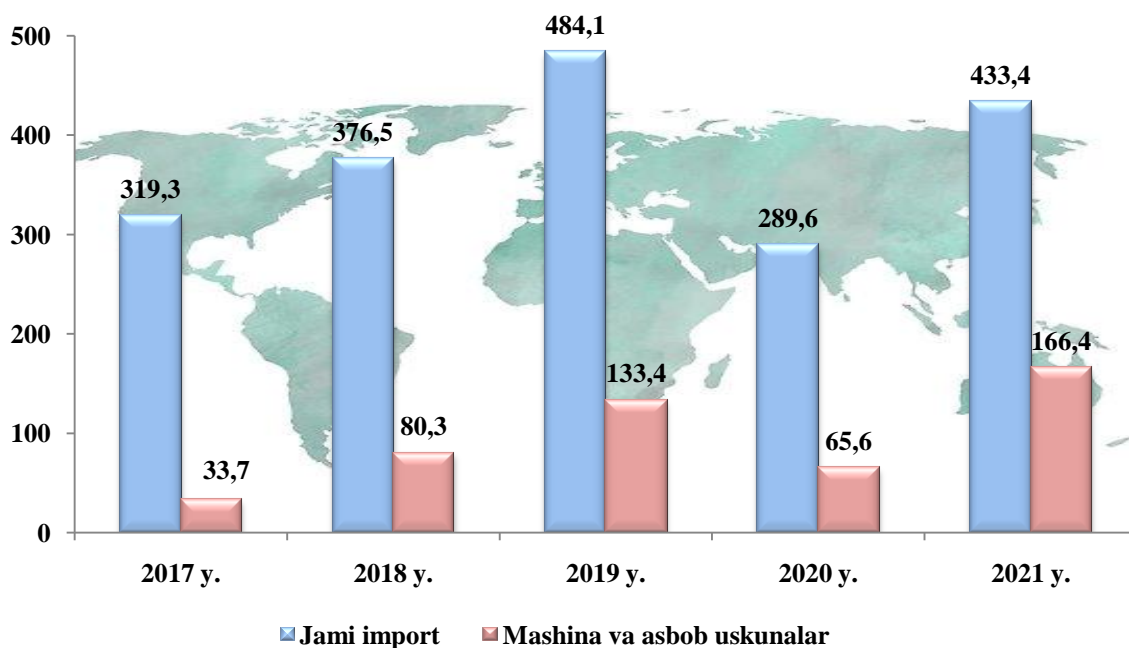
	<i>MDH davlatlari</i>		<i>Boshqa davlatlar</i>	
	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>
Import	196,7	100,0	236,7	100,0
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	15,1	7,7	6,5	2,8
Ichimliklar va tamaki	0,3	0,1	-	-

	<i>MDH davlatlari</i>		<i>Boshqa davlatlar</i>	
	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	13,1	6,7	2,2	0,9
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	127,2	64,7	0,4	0,2
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	1,3	0,7	-	-
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	10,3	5,3	29,2	12,3
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	22,0	11,2	23,6	10,0
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	6,0	3,1	151,7	64,1
Turli xil tayyor buyumlar	1,4	0,5	23,1	9,7

2021 yil yanvar-sentabr oylarida viloyatimizga 60 dan ortiq xorijiy davlatlardan tovar va xizmatlar importi amalga oshirilgan. Shulardan 7 ta eng yirik bo'lgan Turkmaniston, Xitoy Xalq Respublikasi, Germaniya, Turkiya, Rossiya Federatsiyasi, Qozog'iston va Italiya hamkor davlatlaridan jami import hajmi 363,4 mln.AQSH.dollariga teng. Bu esa umumiy import hajmining 83,8 foizni tashkil qiladi.

Mashina va uskunalar importi dinamikasi

(yanvar-sentabr oylari; mln.AQSH dollari)

Mashina va asbob uskunalar importining ortib borishi to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning o'zlashtirilishi, ishlab chiqarish quvvatlarini tashkil qilinishi va modernizatsiya qilinishida o'z aksini topadi.

Tashqi savdo aylanmasining qit'alar bo'yicha tarkibi

(umumiy hajmga nisbatan, foiz hisobida)

